

UDHËZIM
Nr. 3, datë 7.6.2021

**PËR PROCEDURAT PRAKTIKE TË KRIJIMIT DHE ADMINISTRIMIT TË
INVENTARIT TË UNIFIKUAR, TË PËRBASHKËT, PËR SPEKTRIN RADIO, TË
PËRDORUR PËR QËLLIME KOMERCIALE DHE PUBLIKE**

Në mbështetje të nenit 102, pika 4 të Kushtetutës; të nenit 5, pika 4, të ligjit nr. 9918, datë 19.5.2008, “Për komunikimet elektronike në Republikën e Shqipërisë”, të ndryshuar, dhe të nenit 12, pika 3, të vendimit të Këshillit të Ministrave nr. 636, datë 29.7.2020, “Për miratimin e programit shumëvjeçar për politikën spektrale dhe të planit të veprimit”,

UDHËZOJ:

1. Në zbatim të programit shumëvjeçar për politikën spektrale, me qëllim planifikimin afatgjatë të përdorimit të spektrit të frekuencave, Autoriteti i Komunikimeve Elektronike dhe Postare (AKEP) dhe Autoriteti i Medias Audiovizive (AMA) krijojnë inventarin e unifikuar, të përbashkët për spektrin radio, të përdorur për qëllime komerciale dhe publike.

2. Inventari të shërbejë për:

a) identifikimin e brezave të frekuencave ku ka hapësirë për përmirësimin e efikasitetit të përdorimit aktual të spektrit radio, duke konsideruar edhe mundësinë e caktimit/ricaktimit të frekuencave;

b) identifikimin e brezave të lirë të frekuencave që do të garantojnë një përdorim më efikas, për të promovuar inovacionin dhe rritur konkurrencën e tregut brenda vendit;

c) identifikimin e brezave të frekuencave ku ka mundësi për përdorim të përbashkët të spektrit radio dhe duke mbajtur parasysh në të njëjtën kohë dhe kërkesën për shërbime të reja;

d) analizimin e llojeve të ndryshme të përdorimit të spektrit radio nga ana e përdoruesve si nga sektori publik dhe privat.

3. Format i inventarit të përfshijë grupimet e shërbimeve/aplikimeve si më poshtë:

a) Shërbimet e radiovendndodhjes dhe radionavigimit aeronautik, detar dhe civil (AMCRN);

b) Radiotelevizion (tokësor);

c) Shërbimet e lëvizshme;

d) Sisteme të mbrojtjes;

e) Lidhjet fikse;

f) Sisteme Inteligjente të Transportit (ITS);

g) Meteorologji;

h) Radio e lëvizshme profesionale/Radio e lëvizshme profesionale me akses publik (PMR/PAMR);

i) Bërja e programit për ngjarje të veçanta (PMSE) dhe mbrojtjes publike dhe të shpëtimit nga fatkeqësitë (PPDR);

j) Radio astronomi;

k) Sisteme satelitore;

l) Pajisje me rreze të shkurtër (SRD);

m) Sistemet e transmetimit të të dhënave me brez të gjerë.

Për sistemet e mbrojtjes në inventar jepet informacion i kufizuar vetëm për shërbimin/et.

4. Krijimi i inventarit të spektrit radio të kryhet përmes një procesi transparent dhe të fokusuar në aspektin teknik të përdorimit me efikasitet të spektrit. Për të vlerësuar dhe/ose realizuar efikasitetin e përdorimit të spektrit, të përdoren treguesit sasior dhe cilësorë të përdorimit të spektrit.

5. Treguesit e vlerësimit të jenë objektiv dhe të verifikueshëm/të matshëm dhe të bazohen në kriteret e mëposhtme, por pa u kufizuar në:

- a) kriteri i përdorimit;
- b) kriteri i tendencave të kërkesës;
- c) shtrirja gjeografike;
- d) kriterin e bashkëpërdorimit.

Kriteret e vlerësimit mund të rishikohen periodikisht në varësi të zhvillimeve. Në aneksin bashkëlidhur këtij udhëzimi, jepet një orientim për analizën dhe vlerësimin sipas këtyre kriterëve.

6. Inventari të krijohet në format të hapur duke synuar shkëmbimin dhe përditësimin e të dhënave me Sistemin e Informacionit për Frekuencat (EFIS) të krijuar nga Konferenca Europiane e Postave dhe Telekomunikacioneve (CEPT/ ECO).

7. Inventari i spektrit të fokusohet në intervalin e frekuencave nga 400 MHz në 6 GHz, por nuk përjashton përfshirjen e brezave të tjerë, që lidhen me zhvillimet teknologjike dhe kërkesat në të ardhmen për shërbime të reja.

8. Inventari i spektrit publikohet/është i aksesueshëm për publikun dhe respekton detyrimet e legjislacionit në fuqi për mbrojtjen e të dhënave personale, privatësisë, konfidencialitetit të biznesit dhe sekretin shtetëror.

9. Inventari i unifikuar, i përbashkët për spektrin e administruar nga AKEP-i dhe AMA të krijohet brenda 2021-shit dhe të përditësohet rregullisht 2 herë në vit.

10. AKEP-i dhe AMA bashkëpunojnë për krijimin e inventarit të unifikuar, të përbashkët, të spektrit radio. Për hedhjen dhe përditësimin e të dhënave, në lidhje me frekuencat në EFIS, caktohet një person kontakti përkatësisht nga AKEP-i dhe AMA, duke njoftuar për këtë ministrinë dhe CEPT-in.

11. Kopje e inventarit ose aksesit në formatin elektronik të tij, si dhe rezultatet e analizës për çështjet e përmendura në pikën 2 të këtij udhëzimi, i paraqiten ministrit me krijimin e inventarit dhe pas çdo përditësimi.

Ky udhëzim hyn në fuqi pas botimit në Fletoren Zyrtare.

MINISTËR I INFRASTRUKTURËS
DHE ENERGJISË
Belinda Balluku

ANEKS

Orientim për analizën/vlerësimin e efikasitetit të përdorimit të spektrit sipas kriterëve:

Kriteri i përdorimit

Përdorimi i spektrit të radios, tregon masën/shkallën se sa nga burimet aktuale të spektrit të disponueshëm po përdoren dhe për sa kohë nga secili prej shërbimeve/aplikimeve duke përdorur një brez të veçantë. Përdorimi do të përcaktohet nga numri i autorizimeve, instalimeve radio, pajisjeve, (p.sh.: i stacioneve BTS, pajisjeve fundore celulare, ose stacionet e transmetimit TV etj.).

Për vlerësimin e shkallës së përdorimit udhëzohet klasifikimi me nivele: pa përdorim, përdorim i ulët, përdorim i mesëm dhe përdorim i lartë, siç jepet në tabelën më poshtë.

Vlerësimi	0	1	2	3
Vlerësim i përgjithshëm	Pa përdorim	Përdorim i ulët	Përdorim i mesëm	Përdorim i lartë
% e përdorimit të brezit	<30%	30-60%	60-90%	>90%

Kriteri i tendencave të kërkesës

Për planifikimin afatgjatë të spektrit është i nevojshëm vlerësimi i tendencës së kërkesës për përdorimin e spektrit. Vlerësimi i tendencës së kërkesës është një tregues që tregon nëse kërkesa aktuale për një shërbim/aplikim të veçantë është e qëndrueshme ose ka të ngjarë të ndryshojë ndjeshëm në të ardhmen.

Për vlerësimin e tendencës së kërkesës udhëzohet të merren parasysh brezat e frekuencave që janë autorizuar kohët e fundit p.sh. në tre – pesë vitet e fundit, ose nuk janë ende në përdorim por që pritet të kenë përdorim të lartë pasi të jetë aktivizuar shërbimi.

Në lidhje me vlerësimet përkatëse për këtë kriter, udhëzohet klasifikimi i tendencës së kërkesës si më poshtë:

- 0 – Kërkesë në rënie;
- 1 – Kërkesë konstante;
- 2 – Kërkesë e moderuar;
- 3 – Kërkesë e lartë.

Kriteri i shtrirjes gjeografike

Kriteri i shtrirjes gjeografike është një tregues i mbulimit të popullsisë ose mbulimit gjeografik të ofruar (në rastin e rrjeteve që shërbejnë për publikun) ose shtrirjen e territorit kombëtar ku po përdoret burimi i spektrit. Vlerësimi sipas kriterit të shtrirjes gjeografike për rrjetet TV dhe të lëvizshëm duhet të bazohen në nivelet aktuale të mbulimit (popullsi ose territor).

Një shembull për vlerësimet përkatëse sipas kriterit të shtrirjes gjeografike për shërbimet celulare dhe televizive jepet në tabelën e mëposhtme:

Vlerësimi	0	1	2	3
Brezi i maturuar (të vjetër) celular Mbulimi i popullsisë	<80% për të gjitha rrjetet	>80% për të paktën një rrjet	>80% për të gjitha rrjetet	>90% për të gjitha rrjetet
Brezat e rinj celular (caktuar në 5 vitet e fundit) Mbulimi i popullsisë	pa filluar akoma	<50%	50-75%	>75%
Brezi televiziv tokësor Transmetimet digjital/ numerike Mbulimi i popullsisë	<90% për të gjitha MUKSET	>90% për të paktën një MUKS	>90% për të paktën 2 MUKSE	>90% për të gjitha MUKSET

Për shërbimet/aplikimet e tjera, kriteri i vlerësimit do të bëhet në varësi të zonave gjeografike ku janë afruar këto shërbime/aplikime. Më poshtë jepet udhëzimi për klasifikimin në këtë rast:

- 0 - Nuk ka mbulim aktual;
- 1 - Mbulim vetëm në një zonë/rajon;
- 2 - Mbulim në disa zona por e kufizuar në një pjesë të territorit kombëtar;
- 3 - Mbulim në zona të shumta në të gjithë territorin kombëtar.

Për të përmirësuar eficiencën e përdorimit të spektrit rekomandohet të vlerësohet, për aq sa është e mundur, niveli apo mundësitë e bashkëpërdorimit të frekuencës sipas tabelës më poshtë.

Vlerësimi	0	1	2	3
Vlerësimi i përgjithshëm	Nuk ka bashkëpërdorim të frekuencës	Bashkëpërdorim i kufizuar midis dy shërbimeve/aplikimeve	Bashkëpërdorim i zgjeruar midis dy shërbimeve/aplikimeve ose bashkëpërdorim i kufizuar midis tre ose më shumë	Bashkëpërdorim i zgjeruar midis tre ose më shumë shërbimeve/aplikimeve

Në rastet e justifikuara, me qëllim analizimin e mundësive të rritjes së efikasitetit të përdorimit të spektrit, të lidhur me zhvillimet teknologjike, mund të përdoren kritere të tjera si kriteri i teknologjisë. Kriteri i teknologjisë përdoret si një tregues relativ për vlerësimin e efikasitetit të përdorimit të spektrit, duke parë teknologjitë e përdorura në një brez të caktuar krahasuar me përdorimin apo jo të teknologjive të reja/standardeve më të fundit për shërbimet/aplikimeve në fjalë që mund të çonin në një rritje të efikasitetit.